

lor intrinseci, care, la rândul lor, printr-o relație de corespondență, se înscriu în sfera categoriilor sacrale, având ecouri și în plan formal. Dacă ar fi să o definim în termeni arhetipali, muzica această este impregnată de un lirism misterios de tip de tip Yin, degajat de limbajul modal (conținând și elemente bizantine) dominat de o temporalitate caracteristică în special folclorului, ce se înscrie în aceleași coordonate arhetipale, chiar dacă autorul pune în balanță elemente contrarii-complementare și posibilele forme de "coexistență" muzicală a lor. Interferarea refrenului în plan formal oferă o surprinzătoare deschidere arhetipală iterativă a lucrării.

Cvartetul de coarde al compozitoarei Laura Manolache, scris în 1998, poartă motto-ul "Sfârșitul este un început". Alcătuită în mod tradițional din patru părți, adoptând un limbaj modal, lucrarea urmează planul unei veritabile dramaturgii, în care "personajele" se înscriu pe traiectoria unui arc evolutiv, măiestrit condus de compozitoare. Drumul de la un început ezitant (interesant articulat de autoare), trecând prin momentul de grație (tipic feminină) al intervenției violei (ce adoptă, cu mult succes, efectele timbrale ale chitarei), până la explozia sonoră finală, atestă stăpânirea unei tehnici componistice apreciabile a muzicienei, un talent robust (mobilizat de rațiune) și o personalitate bine conturată. Se simte în muzica Laurei Manolache dorința ei de a comunica, de a găsi punți vitale de legătură cu publicul. Nu întâmplător ea este deținătoarea Marelui Premiu al Concursului internațional de compoziție "Aperto" din 1999, cu lucrarea *Priviri I*, dedicată trio-ului "Aperto".

Cvartetul de coarde nr. 3 de Fred Popovici lasă impresia unei subtile șarade muzicale, în care inteligența speculativă a compozitorului, erudiția sa și gustul predilect pentru o anume "specie ludi" îi conferă toate datele pentru a crea și a controla "regulile" jocului. Înclinat spre speculații ludic-filozofice, autohton în subiacența imaginii sale muzicale, ancorat în contemporaneitate prin apelul la sonoritățile electro-acustice, el "face și desface" muzica, întotdeauna cu farmec și cu un sensibil simț critic, stimulând în mod activ imaginația publicului.

Cvartetul de coarde nr. 4 al compozitorului italian Giacinto Scelsi, prezentat de "Aperto" în primă audiție românească, aduce la rampă lumea sonoră a micro-intervalelor, glissarea quasi-imperceptibilă pe acest fond, ce dă impresia dilatării ori contragerii sunetelor-matcă. Acestea sunt astfel explorate în interiorul lor, deoarece constituie "mișcarea imobilă cea dintâi, începutul creației".

În fine, *Inter-mezzo*, aparținând compozitorului de origine română Mihai Mitrea-Celarianu, stabilit cu mai mult timp în urmă în Franța, este o lucrare pentru claviaturi de percuție (vibrafon, marimba și glockenspiel), trei gonguri, pian (acustic) și trio de coarde (vioară, violă și contrabas), dedicată compozitorului și dirijorului francez Paul Méfano. Pentru un opus de doar câteva minute, antrenarea unui ansamblu de asemenea dimensiuni pare un gest de extravaganță artistică. Acest *Inter-mezzo* se vrea un respiro, un moment de răgaz, o evadare din tumultul, inerțiile și stereotipiile vieții cotidiene, o clipă de reculegere, dar și de singurătate. Și nu doar atât... El conduce la întoarcerea spre sine, surprinsă în plan muzical, la diverse niveluri ale edificiului sonor, printr-un limbaj post-modern special, perfect adecvat conținutului, căruia îi servește la redarea unui cadru intim aparte și a nuanțării imaginilor muzicale pătrunzătoare, încercate de poeticitate și sensuri adânci, prin luxurianta instrumentație aparent exagerată, inițial. E un *Inter-mezzo* învăluit într-un seducător nimb Yin.

Recitalul ansamblului "Aperto" s-a dovedit un tur artistic de reală forță, în care publicul, aflat atât de aproape de interpreți, a fost "prins" involuntar în efortul comun și energia colectivă extraordinară ce au dat viață întregului program prezentat.

Publicul, cooptat în procesul de creație, nu constituie o **himeră estetică**, el certifică calitatea de "a fi" în artă, iar acest adevăr ar trebui să fie mereu o provocare pentru orice creator, pentru orice interpret.

Carmen POPA

Ansamblurile „Hyperion” si „Intermedia” Între Disonanță și Consonanță

"Hyperion" și "Intermedia": două formații a căror personalitate interpretativă evoluează într-o matcă expresivă clar jalonată chiar de pilonii scriiturilor componistice practicate de către mentorii lor: Iancu Dumitrescu – Ana Maria Avram și, respectiv, Șerban Nichifor – Liana Alexandra. Iar spectatoriilor unui astfel de traseu conceptual dintre zone al căror contur semantic definește preocupări sensibile diferite au fost martorii unor demersuri creatoare rezonând în unghiuri aparte ale spectrului estetic

actual. Din acest punct de vedere, privind prin prisma tentativei de a releva – pe cât posibil – aspecte cât mai diverse ale creuzetului stilistic contemporan, programarea într-un cadru spațio-temporal comun a ambelor ansambluri mi s-a părut chiar incitantă, duo-ului "Intermedia" adăugându-i-se, în contextul prezentării unor repere creatoare apropiate ca fond ideatic, mezzosoprana Claudia Măru-Hanghiuc, alături de Brass-Quintet "București".

Am "circulat" astfel auditiv pe traiectoria dintre partituri ce etalau gradat starea de deteriorare a fenomenului sonor (pomind de la viziunea asupra stării sale naturale din *Metal music II* pentru clarinet bas și percuție a lui Ioan Dobrinescu, trecând prin *Roar* pentru saxtubă, bandă și percuție de Andrei Kivu, *Pan-Sonnances I* și *Doriphorii* pentru ansamblu de Ana Maria Avram și *Le fleuve du Désir V* pentru bandă și ansamblu de Gerard Pape, spre a ajunge, în final la *Trans-Medium* pentru sunete asistate de ordinator, aparținând lui Iancu Dumitrescu) și altele ce, dimpotrivă, explorau dimensiunea fundamental armonică a aceluiași sunet (precum în *Conceptofonia* lui Șerban Nichifor ori în cele *Cinci secvențe* ale Lianeii Alexandra, completeate ideatic de *Colajele* aceleiași compozitoare și, pe o linie similară, de piesele lui Raoul de Smet: "*Stèle*" pour *Vic Gentils* și *Parade*).

Incursiunea în interiorul sunetului în care sunt angrenate – la maximum – resursele interpretative ale componentei actuale a "Hyperion"-ului (Leontin Boanță la clarinet și clarinet bas, Gödri Orban la fagot, Victor Arsene la trombon, Ioan Marius Lăcraru la vioară și violă, Lucian Fara la vioară și viola da braccio, Andrei Kivu la violoncel, flaut și tubă, Ion Ghiță și Florin Tiutiu la contrabas, Luminița Fara și Camelia Bratloveanu la percuție) ar fi putut, de această dată, să schițeze chiar etapele unei veritabile metamorfoze sonore. Bine îndrumată structural, această "zbatere" dintre sunet și zgomot a situat vis-à-vis o creație ce invocă doza de arhaic pe care o incumbă propria apartenență la acest spațiu spiritual (pe care îl numim "românesc"), precum lucrarea deosebit de sensibilă a lui Ioan Dobrinescu, pentru ca în contrapartidă să se situeze *Trans-Medium*-ul lui Iancu Dumitrescu, o "măgmă" fonică extinzând ideea spectrală pan-consonantă până la ultimele sale consecințe, dezagregante, cu efecte nedismulate (constatare direct chiar asupra mentalului auditoriului!).

Extrapolând această constatare, aș îndrăzni să spun că Iancu Dumitrescu reușește, prin aceste ultime demersuri ale sale, să proiecteze artistic însăși esența expresivității unui exterior aflat în criză de unitate, un exterior ale cărui izbucniri bulversează, tinzând să pulverizeze conștient starea inițială de echilibru, discreția acelei ordini interioare sugerate, cu rafinament, de piesa lui Ioan Dobrinescu.

Ruptura dintre spirit și deformările sale la nivel de materie, pe fundalul menținerii unei atmosfere contemplative (generatoare, de altfel, a tenei meditative care a guvernat asupra audiției întregului program), dar și, totodată, efectul neliniștii accentuate datorate distanțării treptate față de fundamentala originară – ison (respectiv, de starea de stabilitate sugerată de initium-ul – "greieri" al benzii din piesa *Le fleuve du Désir*), distanțare realizată prin multiplicări armonice creatoare de texturi, oscilând permanent între continuitate și discontinuitate în evoluție, au caracterizat atât lucrările Anei-Maria Avram, cât și pe cea a lui Gerard Pape, gesturi instrumentale încadrabile temporal în estetica non-finitului.

În ceea ce privește *Roar*-ul lui Andrei Kivu, compozitor-interpret aflat în faza căutărilor unor surse sonore capabile de a reda – cât mai aproape de adevăr – propriile frământări expresive, am perceput exploziile energiei degajate de saxtubă în momentul emiterii fundamentalei – centru ca faze ale unui discurs modelat treptat pe sistem cauză-efect, implicând în derularea sa și angrenajele electronice. Găsindu-și similitudini cu necesitatea coordonării unei forțe energetice de natura și intensitatea Sunetului Primordial, cercetarea câmpului fenomenologic sonor în ipostaza preluărilor și transformărilor timbral-dinamice, tensionând și relaxând substanța rezultantei sonore deduse din varii combinații instrumentale (și prin apelul non-convențional la cutia pianului, ori la alte componente ale ansamblului percuției, privite ca material rezonator), este metamorfozată de către Andrei Kivu într-un gest compoizistic orientat către tipologia experimental-psihiologică, gest bine proporționat și din punct de vedere constructiv.

Întorcându-mă la etajul interpretativ propriu-zis, aș remarca, o dată în plus, modul întregului ansamblu de a susține tensional volutele muzicii ca efect al discației legate de voința de sonoritate, urmărită în mod amănunțit pe parcursul derulării repertoriului. Este acesta un apanaj cert al fiecărei prezențe publice a formației "Hyperion", așa cum, în fapt, seriozitatea implicării profesionale și cultura sonorității instrumentale direcționate în sensul unei anume clasicități atât armonice cât și formale și-au pus amprenta asupra stilului interpretativ al duo-ului "Intermedia" (respectiv, Șerban Nichifor – violoncel și Liana Alexandra – pian).

Cultivării stării de consonanță i-au aparținut și opus-urile pentru violoncel și pian semnate de Șerban Nichifor (*Conceptofonia* – impregnând fluxul fonic cu elemente de scriitură romantică, coroborate cu tipologia unei atitudini interpretative similare, pentru ca apoi să conducă discursul către o maximă simplificare melodică, ce se interferează cu debușuri relaxante la granița cu muzica de café-concert, întreținând atmosfera unui anumit ambient sonor cu alură benefică) și de Liana Alexandra – cele *Cinci secvențe* structurate prin alternarea unor momente lente non-evolutive de tip Klangfarben cu atitudini motrice de caracter opus, precum și cea a secțiunii în ritm aksak și cea din valsul impresionist, alternare interesantă ca posibilă trimitere către ambiguitatea polisemantică a muzicii noi, cu variatele sale oferte stilistice.

Le-a urmat ulterior, în interpretarea cvintetului de alămuri deja menționat și a mezzosopranei Claudia Măru-Hanghiuc, o altă partitură aparținând Liane Alexandra, *Colaje* – expunând ideea prelucrării unor structuri ritmico-melodice inspirate de dansuri românești din Ardeal, structuri juxtapuse și suprapuse, sincronizate și desincronizate, mixând, cu abilitate și echilibru al proporțiilor, monodia cu armonia și polifonia cu heterofonia, un demers dinamic colorat, adecvat coordonat din punct de vedere timbral.

În fine, *“Stèle” pour Vic Gentils* și, în special, *Parade*, ambele semnate de Raoul de Smet, au pus în valoare semnificativ disponibilitățile acestui ansamblu, inedit prin alăturarea vocii de mezzosoprană rezultantei sonore uzuale aparținând unui astfel de dispozitiv instrumental.

De altfel, ambele partituri ale compozitorului belgian sunt dedicate acestei formații, cea de-a doua vizând în mod special tocmai această suprapunere de timbruri vocal-instrumentale. Clou-ul expresiv al programului oferit de Brass-Quintet “București”(constituit într-un moment interpretativ cristalizat ca atare), *Parade*, s-a identificat cu dimensiunea ironică, pastişardă, de filiație Erik Satie, a cotidianului, muzica ilustrând cu deosebită plasticitate pretextul poetic – *Les Illuminations* de Arthur Rimbaud.

Deschiși unor variante repertoriale extrem de diferite, cu capacitatea de a parcurge stilistic întreaga istorie a compoziției muzicale (de la epoca barocă la cea modernă, de la genul operistic și cel operetistic la cel cameral sau de divertisment precum music-hall-ul), membrii formației (Cristian Hanghiuc și Mircea Lăzărică la trompete, Marian Barbu la corn, Liviu Filip la trombon și Marius Costache la tubă), înființate de numai doi ani (!), reprezintă ipostaza “de secol XX” a unui ansamblu cameral, îmbinând ineditul (posibilitatea ralierei vocii umane) cu “locurile comune” ale repertoriului universal și oferindu-se astfel cerințelor unui auditoriu de absolută diversitate a preocupărilor și intereselor.

Iată un punct final care, la rândul său, poate fi o nouă sursă de meditație asupra locului și rolului muzicii și muzicienilor în societatea actuală; mai există, oare, vreo șansă palpabilă de a iniția ori de a continua încurajarea unui tip de educare a publicului, tipologie specializată pentru a înlesni receptarea – nu în condiții de maxim professionalism, ci măcar într-o strictă conștiință de cauză - a fenomenului sonor de ultimă oră? Sau, ca unică soluție de supraviețuire spirituală, va trebui să ne adaptăm structural unei epoci deteriorate, în care arta, pe post de apendice cultural din ce în ce mai greu de acceptat, se va transforma într-o cloverie tristă, servind partizanilor divertismentului cât mai ieftin, degradată de la stadiul primar al comunicării cu Divinitatea la statutul meschin de însoțitor al oricărei atitudini hedoniste, transformată în ideal al pervertirii morale până la ultima sa consecință?

Loredana BALTAZAR

Premieră absolută la Opera Națională Română

Un moment inedit în cadrul “Săptămâni Internaționale a Muzicii Noi” a fost premiera absolută a baletului *Roșu și Negru* de Livia Teodorescu-Ciocănea pe scena Operei Naționale Române, un teatru care astfel include în repertoriul curent o nouă lucrare românească contemporană – semn al interesului acordat promovării creației noastre moderne. (Să nu uităm că pe această scenă s-au montat, în ultimii ani, *Revoluția* de Adrian Iorgulescu și *O noapte furtunoasă* de Paul Constantinescu - în regia Cătălinei Buzoianu -, reluându-se totodată *Hamlet* de Pascal Bentoiu în viziunea originală a regizorului George Teodorescu, iar Studioul rezervat teatrului muzical contemporan a prezentat și opere în concert, dar și *Urmuzica* de Sorin Lerescu sau *Notorious* pe muzică de Costin Cazaban, Octavian Nemescu, Irinel Anghel și Andrei Kivu.

Pornind de la lectura celebrului roman omonim al lui Stendhal, compozitoarea Livia Teodorescu-Ciocănea a realizat și libretul baletului, care surprinde momentele esențiale din tensionata evoluție a eroului principal, Julien Sorel, fiind gândit – după cum afirmă autoarea în programul de sală -